

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

CZ.1.07/1.1.00/46.0015

Projekt „Město Brno zvyšuje kvalitu vzdělávání v základních školách“

Výstupy projektu

**Statutární město Brno, Magistrát města Brna
Dominikánské nám. 1, 601 67 Brno**

Vážení přátelé!

Dostává se Vám do ruky CD, na němž naleznete přehled výstupů projektu „Město Brno zvyšuje kvalitu vzdělávání v základních školách“, č. CZ.1.07/1.1.00/46.0015, jehož realizátorem bylo Statutární město Brno a který byl spolufinancován z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Výstupy projektu tvoří případové studie hodnotící práci s téměř 1 200 žáky, kteří byli do projektu zapojeni po dobu jednoho školního roku, a dále Lokální strategie rozvoje základního vzdělávání ve městě Brně shrnující oblasti, které je v oblasti vzdělávání v Brně nutné podporovat a rozvíjet.

Oceňuji pozitivní výsledky projektu na zapojených školách, které se začaly projevovat již krátce po zahájení realizace projektu. Na jejich základě se město rozhodlo podpořit z vlastních finančních prostředků pokračování projektových aktivit, konkrétně mentorskou práci se žáky na všech zapojených školách po dobu dalších dvou let.

Kvalitní vzdělávání považuji za jeden ze základních pilířů rozvoje společnosti a věřím, že realizace projektu přispěla ke zvýšení kvality vzdělávání na území našeho města a bude na ně mít dlouhodobý pozitivní dopad.

Ing. Klára Liptáková
1. náměstkyně primátora pro oblast majetku a školství

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

CZ.1.07/1.1.00/46.0015

Projekt „Město Brno zvyšuje kvalitu vzdělávání v základních školách“

Lokální strategie rozvoje základního vzdělávání ve městě Brně

Právní rámec

Zkušenost získaná v éře osvícenství potvrzuje, že vzdělání je jedním z nejdůležitějších úkolů státu a jeho ústředních a místních orgánů¹. Podsystem mezinárodních dokumentů či smluv o lidských právech empirickou skutečnost závazně přejímá. Znakem podsystemu je normativní jednota a obsahová soudržnost. Smlouvy opakovaně uznávají a zaručují právo každého na vzdělání. Výchozím, třebaže nezávazným mezinárodním dokumentem je **Všeobecná deklarace lidských práv** z roku 1948, která v čl. 26 zaručuje **univerzalitu** tohoto lidského práva. Současně vyjadřuje cíl vzdělávání: „Vzdělání má směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti a k posílení úcty k lidským právům a základním svobodám.“

Na Všeobecnou deklaraci lidských práv přímo navazuje **Úmluva o boji proti diskriminaci v oblasti vzdělávání** z roku 1960. Úmluva zavazuje smluvní státy zajistit rovnost zacházení ve vzdělání a vyloučení diskriminace ve všech jejích formách, a to včetně segregace, ať již spočívá v koncentraci nebo oddělování žáků na základě podezřelého hlediska, jako jsou rasa, barva pleti, etnický či sociální původ. Diskriminace ve formě segregace zbavuje podle Úmluvy žáka práva na rovnou vzdělávací příležitost, znemožňuje či omezuje výkon takového práva.

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966 zařazuje právo na vzdělání mezi sociální práva, i když to úplně neodpovídá jeho účelu i povaze. Pakt připisuje právu na vzdělání individuální vlastnost i **programový rámec**. Právo na vzdělání zdůvodňuje a předpokládá strukturu korelativních povinností s **programovým** účinkem, přitom takové povinnosti musejí být státními orgány plněny spěšně a **účinně**². Státy musejí přijímat

1 Nejvyšší soud USA, v. Board of Education of Topeka, 347 U.S. 483, 493 (1954).

2 TOMASEVSKI, K. Human Rights Obligations in Educations: The 4–A Scheme. Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2006.

na základě uložených smluvních povinností promyšlená, konkrétní a cílená opatření. Takovou povinností je zajistit každému žákovi rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání. Vedle těchto povinností zavazují stát povinnosti s **neodkladným** účinkem. Žák nesmí být ve vzdělávacím systému diskriminován. Povinnosti odpovídají opatření Akčního plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2012–2015³.

Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva spatřuje ve všeobecném komentáři č. 13 o právu na vzdělání **instrumentální** i **vnitřní** hodnotu⁴. Vzdělání je instrumentální ve smyslu poskytnutí otevřené příležitosti dítěti se úspěšně v dospělosti uplatnit v demokratické společnosti. Vzdělání je vnitřní hodnotou, neboť uvádí dítě do formy života, kde vědění a porozumění hrají stěžejní úlohu. Vzdělání je hédonistickou i nehédonistickou hodnotou člověka. Vzdělání a proces vzdělávání se v základní škole musí proměnit v jednu z radostí a štěstí života dítěte⁵. Jako nehédonistická hodnota je vzdělání primární přirozeností autonomního jedince. Právo na vzdělání je vším v taxonomii věčných práv člověka. Je právem politickým, občanským, kulturním, sociálním i hospodářským. Vzdělání je **životní způsobilostí** jedince, nedílnou částí jeho individuální vitality, ale i vitality demokratické společnosti.

Úmluva o právech dítěte z roku 1989 dále rozvádí práva dítěte na vzdělání. Úmluva zaručuje jako řada jiných mezinárodních smluv právo dítěte na bezplatné a povinné základní vzdělání. Úmluva nově zavádí právo dítěte na **informace a poradenskou** službu. Žádná jiná meziná-

3 Srov. ŠOJDROVÁ, M., BAŘINKOVÁ, Z., BORKOVCOVÁ, I., DLOUHÝ, R. Rovný přístup ke vzdělání v České republice: situace a doporučení. Praha: Česká školní inspekce, 2014.

4 Committee on Economic, Social and Cultural Rights, General Comment No. 13, Twenty-first session, 1999, The right to education (article 13 of the Convention), UN Doc. E/C.12/1999/10.

5 ŠOJDROVÁ, M., BAŘINKOVÁ, Z., BORKOVCOVÁ, I., DLOUHÝ, R., op. cit. 3: „Existuje výrazný rozdíl ve vztahu ke školní docházce mezi chlapci a dívkami. Zatímco do školy chodí, podle názorů rodičů, nerado 16 % dívek, u chlapců dosahuje podíl nespokojených 41 %.“

rovní smlouva takové právo dítěte nepřiznává. Poradenská služba se neváže výhradně ke svobodné volbě povolání, která je jednou z nejdůležitějších životních voleb. Informace a poradenskou službu musejí poskytovat místní orgány, školy a příslušné poradny. Poradenská služba je procesem, který provází a podmiňuje vzdělání⁶. Každé dítě má nárok na informace a na poskytnutí potřebné poradenské služby.

Poslední univerzální smlouvou, která upravuje právo na vzdělání je **Úmluva o právech osob se zdravotním postižením** z roku 2006. Úmluva zakazuje na základě zásady nediskriminace vyloučení dětí se zdravotním postižením ze všeobecné vzdělávací soustavy. Obsah práva na vzdělání podle čl. 24 Úmluvy utváří přímý a nosný vztah mezi inkluzivním vzděláváním a jeho kvalitou⁷. Smluvní ustanovení předpokládá, že podmínkou kvalitního základního vzdělání je **rovnost přístupu** a edukační **inkluzie**.

Regionální mezinárodněprávní úprava se dlouhodobě utváří v rámci Rady Evropy. Středem partikulárního smluvního podsystemu je **Evropská úmluva o lidských právech** z roku 1950 a její Protokoly. Protokol č. 1 z roku 1952 neupravuje právo na vzdělání s takovou pečlivostí jako univerzální smlouvy⁸. Základní smluvní norma je vyjádřena negativně dvěma zápory. Předepisuje, že nikomu nesmí být odepřeno vzdělání. Současně Protokol zaručuje právo rodičů volit vzdělání dítěte v souladu s jejich náboženským a filosofickým přesvědčením. Na rozdíl od univerzálních mezinárodních smluv Evropská úmluva zavádí soudní přezkum dodr-

6 UNESCO Revised Recommendation concerning Technical and Vocational Education, 2 November 2001.

7 Srov. čl. 24 Úmluvy: „(osoby) se zdravotním postižením měly na rovnoprávném základě s ostatními přístup k inkluzivnímu, kvalitnímu a bezplatnému základnímu vzdělávání...“

8 Čl. 2 Protokolu stanoví: „Nikomusmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoli funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením.“

žování práv zaručených Úmluvou.

Evropský soud pro lidská práva vysvětluje obsah práva na vzdělání. Evropský soud uvedl, že právo na vzdělání, jak je smluvně podchyceno, vyžaduje vnitrostátní právní úpravu⁹. Taková úprava nesmí nikdy ublížit podstatě práva na vzdělání, ani být v rozporu s jinými právy, která chrání Úmluva a její Protokoly. Velký senát Evropského soudu ve věci **D. H. a ostatní proti České republice** v roce 2007 shledal nepřímou diskriminaci romských žáků umístěných do zvláštních škol a uvedl, že žadatelé trpěli stejným diskriminačním zacházením, což je v rozporu s čl. 14 Úmluvy¹⁰.

Listina základních práv a svobod¹¹ na rozdíl od mezinárodních smluv upravuje jen omezeně právo na vzdělání v čl. 33¹². Proto je mezinárodněprávní úprava tak cenná pro zákonnou úpravu práva na vzdělání. Mezinárodní smlouvy jsou nedílnou součástí ústavního pořádku a používají **nejvyšší** právní sílu jako Listina. Stát a všechny příslušné orgány a školy musejí nejen přihlížet, ale zejména používat smluvní normy, a to nejen v případě mlčení ústavního nebo zákonného předpisu. Dobrá zákonná úprava a s ní souladná opatření jsou předpokladem kvalitního vzdělávání každého žáka na základě rovnosti a rovného přístupu ke vzdělání.

9 Případ Campbell a Cossans proti Spojenému království, rozsudek ze dne 25. února 1982.

10 Případ D. H. a ostatní proti České republice, rozsudek ze dne 13. listopadu 2007.

11 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

12 Čl. 33 Listiny stanoví: „Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon. Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách...“

Lokální strategie navazuje na koncepci školství pro roky 2014–2020 a zejména řeší konkrétní problémy škol v Brně, které SWOT analýza ukázala, a využívá Plánů opatření jednotlivých škol, které na základě analýzy zpracovaly. Tímto byly do tvorby strategie aktivně zapojeny samotné školy, tedy odborníci s reálnými, detailními zkušenostmi v řešené problematice a tedy předpokládáme, že budou více motivováni při jejím reálném naplňování.

Do tvorby strategie byli zapojeni zástupci různorodých organizací ve městě Brně (metodici). V rámci projektu lépe poznali svůj „potenciál“ a rozvinuly se možnosti bližší vzájemné spolupráce jak mezi těmito subjekty samotnými, tak mezi nimi a školami. Budoucí vzájemná spolupráce může přispět ke koordinaci jednotlivých aktérů při plnění úkolů strategie i v jejím naplňování samotném (ukázaly se nové možnosti spolupráce). Přínosem projektu i „vizí“ do budoucna je tedy „lokální partnerství“ v Brně.

Legislativní rámec:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé

speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Vyhláška č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání.

Právní výklad MŠMT k § 23 zákona o pedagogických pracovnících.

Právní výklad MŠMT k pokračování v základním vzdělávání po splnění povinné školní docházky.

Právní výklad MŠMT k prodloužení základního vzdělávání žáků se zdravotním postižením na deset ročníků.

Právní výklad MŠMT k pokračování v základním vzdělávání do 26 let věku.

Právní výklad MŠMT k výuce plavání v základních školách.

Právní výklad MŠMT k povinné školní docházce a základnímu vzdělávání osob se zdravotním postižením starších 20 let věku.

Právní výklad MŠMT k rozhodování ředitele základní školy o odkladu povinné školní docházky.

Směrnice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 19 963/2005-44, kterou se stanoví závazná osnova a postup, podle kterých zpracovávají KÚ a OÚ obcí s rozšířenou působností rozbor hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu.

Směrnice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 28 768/2005-45, kterou se stanoví závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu.

Strategické dokumenty:

Koncepce obecního školství ve městě Brně 2014–2020

Strategie 2020 (MŠMT)

Jedním z cílů koncepčního materiálu, který se dotýká řešené problematiky je **podporovat dostupnost a kvalitu dalšího vzdělávání**. V následujících letech by měla být rozvíjena opatření s cílem:

- *vytvářet podmínky pro to, aby poradenské služby vycházely více vstříc individuálním potřebám dětí, žáků a studentů s cílem poskytnout dostatečně systematickou podporu dítěti, rodině i škole,*
- *v zájmu včasné a efektivní intervence dostupné všem dětem, žákům a studentům zajistit dostatečnou dostupnost poradenství přímo ve školách a průběžně zlepšovat kvalitu poradenství na všech úrovních školského systému, tedy od vzdělávání předškolního až po vysokoškolské,*
- *podpořit služby školních psychologů a školních speciálních pedagogů v běžných školách hlavního vzdělávacího proudu,*
- *rozvíjet a podporovat efektivní poradenskou činnost v oblasti primární prevence rizikového chování u dětí, žáků a studentů,*
- *zpřístupnit informace o charakteru a zaměření škol způsobem umožňujícím dálkový přístup a rozšiřovat nabídku vzdělávacího poradenství, které bude žákům, včetně žáků nadaných, pomáhat nejen s volbou školy, ale rovněž s volbou vzdělávacích možností v rámci školního a zájmového vzdělávání, s orientací v mimoškolních vzdělávacích příležitostech, zdrojích a službách,*

- *zlepšit metodické vedení školských poradenských pracovišť na systémové úrovni,*
- *nastavit efektivní a transparentní systém financování podpůrných opatření stanovených na základě spolehlivé pedagogicko–psychologické diagnostiky a zajistit jeho stabilní financování z prostředků státního rozpočtu,*
- *vytvářet podmínky pro lepší spolupráci mezi různými druhy poradenských služeb, zejména lépe provázat služby pedagogicko–psychologické se službami preventivními, sociálními a zdravotnickými, jakož i se systémem služeb zaměstnanosti,*
- *zlepšovat dostupnost a kvalitu kariérového poradenství zaměřeného na rozvoj dovedností potřebných pro řízení vlastní profesní dráhy,*
- *rozvíjet informační, vzdělávací a metodickou podporu služeb poradenství v celoživotní perspektivě včetně dostupné a kvalitní poradenské služby pro dospělé zájemce o návrat do formálního vzdělávání nebo o další vzdělávání.*

Návrhy vycházejí z analýzy identifikovaných hlavních problémů v oblasti rovnosti a kvality ve vzdělávání v ČR:

- *dostupnost předškolního vzdělávání pro všechny děti jako způsob podpory pro úspěšný nástup dětí do ZŠ,*
- *motivace znevýhodněných žáků ke vzdělávání a dokončení středoškolského vzdělání,*
- *zlepšení kvality přípravy pedagogických pracovníků a podmínek jejich práce,*
- *posílení a stabilizace školního poradenského systému,*
- *doplnit externí specializované poradenství,*
- *systematický sběr dat včetně údajů o socioekonomickém zázemí žáků,*
- *systematicky zapojovat rodiče do učení jejich dětí – posilovat roli rodičů jako partnerů školy.*

Zpráva OECD z roku 2012 – Rovnost a kvalita ve vzdělávání zdůrazňuje fakt, že investice do rovnosti vzdělání se vyplácí, přičemž je nutné se zaměřit na zlepšení rovnosti ve vzdělávání a na snížení neúspěchu žáků ve školách. Je třeba investovat do vzdělávání, přičemž nejefektivnější jsou investice do preprimárního a primárního vzdělávání a je nutné pomoci znevýhodněným školám.

Doporučuje kroky, které by měly vést k řešení situace:

- 1. Na systémové úrovni se zaměřit na změnu těch opatření, které brání rovnosti vzdělávání*
  - Odstranit opakování ročníku.*
  - Vyhnout se předčasnému rozdělování žáků do různých vzdělávacích směrů.*
  - Řídit výběr škol tak, aby se předešlo segregaci a zvyšování nerovnosti ve vzdělávání.*
  - Zajistit, aby strategie financování reagovaly na potřeby žáků a škol.*
- 2. Podporovat změny ve školách ohrožených nízkou kvalitou výuky. Zlepšení znevýhodněných škol s nízkou kvalitou výuky*
  - Vytvářet podmínky a podporovat vedení škol.*
  - Stimulovat ve školách atmosféru vzájemné podpory a vytvářet prostředí povzbuzující vzdělávání.*
  - Přilákat, podporovat a udržet si kvalitní učitele.*
  - Zabezpečit efektivní strategie vzdělávání ve třídách.*
  - Stanovit priority propojení školy s rodiči.*
  - Posílit předprofesní orientaci žáků.*

SWOT analýza základních škol ve městě Brně

SWOT analýza škol mapuje podmínky všech škol, které jsou zapojeny do projektu, a identifikuje problémy, které je nutné v základním vzdělávání na území Brna řešit. Zobrazuje reálnou skutečnost na školách na počátku projektu.

V projektu je zapojeno 67 škol. V nich byli vytipováni žáci, kterým hrozí předčasný odchod ze vzdělávání, žáci zaostávající z nějakého důvodu ve škole v určitém předmětu nebo ve více předmětech. Z každého ročníku byli vybráni dva žáci, mentoři však zpravidla pracovali s dalšími, kteří jejich pomoc a podporu potřebovali. Ve SWOT analýze pracujeme ale s minimální skupinou, tj. 2 žáci z ročníku na každé škole. Celkem se jedná o 27 652 žáků, z toho bylo 1 233 žáků integrovaných. 48 žáků již před započítáním projektu opakovalo ročník.

Počet škol zapojených do projektu	Celkový počet žáků Výběrová skupina	Počet podporovaných žáků integrovaných (SVP)	Počet podporovaných žáků opakujících ročník v průběhu vzdělávání	Počet žáků cíleně podporovaných celkem	
				Dívky	Chlapci
67	27 652	1 233	48	476	686

Zaměřili jsme se na analýzu těchto oblastí:

1. Speciálně pedagogická podpora žáků na školách
  - možnost konzultací pro žáky, jejich systematické sledování,
  - možnost oprav testů a písemných prací – druhá šance pro žáky,
  - adaptace žáků při přechodu z jiné školy,
  - sledování frekvence výchovných komisí na škole a důvody jejich svolání.
2. Sledování výběru žáků do projektu

V další části jsme mapovali slabé a silné stránky škol, příležitosti a hrozby.

Ad. 1 Speciálně pedagogická podpora žáků na školách

Podmínky pro speciálněpedagogickou podporu – školní poradenský tým			Konzultační hodiny – informování rodičů		Možnost opravit test nebo písemnou práci pro žáky		Plán adaptace žáků při přechodu z jiné školy		Počet výchovných komisí			
Psycholog	Speciální pedagog	Není	Třídní schůzky	Web školy	Ano	Ne	Ano	Ne	>20	<10	<20	<5
28%	15%	57%	37%	28%	94%	6%	40%	60%	21%	27%	24%	28%

Školy mají velmi rozdílné možnosti podpory žáků, což je dáno tím, kdo pracuje v poradenském týmu. 28% škol má svého školního psychologa, 15% škol speciálního pedagoga na samostatné pozici. Další školy mají speciálního pedagoga na pozici učitele. 57% škol nenabízí žákům žádnou speciální pedagogickou nebo psychologickou podporu.

Většina škol nabízí žákům konzultační hodiny, o kterých informuje rodiče převážně na třídních schůzkách (37%) nebo na stránkách školy (28%).

94% škol dává možnost žákům v různé míře opravit test nebo písemné práce. Pouze 6% škol tuto možnost žákům nedává.

Většina škol (60%) nemá zpracován jednotný postup v rámci adaptace žáků při přechodu z jiné školy.

Frekvence výchovných komisí na školách byla velmi různá. 21% škol uvádí, že mělo v předešlém školním roce více než 20 výchovných komisí, oproti tomu 28% škol mělo méně než 5 těchto komisí. Množství výchovných komisí v dalších školách se pohybovalo do 10 (27%), 11–20 (24%). Nejčastějším důvodem svolání výchovné komise na škole byl špatný prospěch žáků (26%), problémy s chováním, agresivita a šikana (30%) a neomluvené absence a pozdní příchody žáků (37%). Pouze 2% škol uvádí jako důvod ničení školního majetku.

Ad. 2 Sledování výběru žáků do projektu

Z diagnostik vytipovaných žáků vyplývá, že je do projektu zařazeno celkem 476 dívek a 686 chlapců. Na prvním stupni byl jejich celkový průměr podle posledního vysvědčení 1,71, na druhém stupni pak 2,28. 48 z nich již opakovalo ročník.

SWOT analýza – silné stránky

Školy oceňují ve 26% kvalitní pedagogický sbor a práci školního poradenského pracoviště (18%). Dalším silnými stránkami, které na školách převažují, jsou individualizace výuky, promyšlená a funkční integrace žáků, prostorové a materiální podmínky (v součtu uvádí tyto oblasti 25% škol). Pouze 10% škol uvádí jako silnou stránku komunikaci s rodiči a 12% spolupráci s odborníky (SPC, PPP, OSPOD atd.).

SWOT analýza – slabé stránky

Slabou stránkou 21% škol je velký počet žáků ve třídách, naplněnost tříd. V souvislosti s tím pak školy uvádí problémy týkající se personální oblasti v tom smyslu, že chybí finance na odborníky na školách, zejména pak psychologa, speciálního pedagoga a asistenty pedagoga. V souhrnu je personální oblast a její financování slabou stránkou, kterou uvádí 35% škol. Některé školy vidí problém v postoji a aktivitě pedagogů (9%), nedostatečném materiálním vybavení (10%).

SWOT analýza – příležitosti

18% škol vidí příležitost v zapojení do projektu Město Brno zvyšuje kvalitu vzdělávání na ZŠ. Dalšími příležitostmi, které vidí školy, jsou:

- Spolupráce s odborníky, neziskovým sektorem, OSPOD (13%).
- Spolupráce mezi školami, síťování škol (2%).
- Navázání lepší spolupráce s rodiči, mezi učiteli (23%).
- Reeducace individuální nebo skupinová na školách, asistenti pedagoga (20%).

SWOT analýza – hrozby

Školy se obávají zvýšeného počtu problémových žáků ve třídách a rostoucího počtu rodin se sociálními problémy (celkem 33%). Chybějí finance na práci psychologa, speciálního pedagoga, asistenta pedagoga a učitelé budou přetíženi. Tento personální problém uvádí 37% škol. Hrozbou je také přestupování žáků na jiné školy nebo víceletá gymnázia (9%). V neposlední řadě se škol obávají nezájmu rodičů (21%).

Návrh na řešení problémů vyplývajících ze SWOT analýzy základních škol

Oblasti:

1. Zabezpečit všem žákům možnost vzdělávání tak, aby byla zajištěna rovnost příležitostí.
2. Vytvářet podmínky pro speciálně pedagogickou podporu žáků se školním neúspěchem, kterým hrozí předčasný odchod ze vzdělávání.
3. Navázat a prohloubit spolupráci škol s odborníky.
4. Podporovat komunikaci a spolupráci s rodiči.
5. Hledat možnosti financování pracovníků na školách a těch, kteří se budou věnovat žákům s bariérami ve vzdělávání nebo žákům v riziku (mentoři). Prohloubit spolupráci s neziskovými organizacemi v této oblasti (dobrovolnictví), se školami, které připravují budoucí pedagogy.
6. Podporovat vzdělávání pedagogů v oblasti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
7. Podporovat spolupráci mezi školami a síťování škol (otevřená škola).
8. Poskytovat podporu žákům z vyloučených lokalit a sociálně znevýhodněným.

Rozpracování oblastí:

Ad. 1 Zabezpečit všem žákům možnost vzdělávání tak, aby byla zajištěna rovnost příležitostí

Dílčí cíl: Všechny děti by měly projít kvalitní předškolní přípravou před plněním povinné školní docházky

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Zajištění celkových kapacit pro předškolní vzdělávání, monitoring a intervence u dětí, které nejsou v MŠ	MMB, školy	průběžně	Umístění všech předškolních dětí nejméně 1 rok před zahájením školní docházky v mateřské škole
Předcházení budoucímu školnímu neúspěchu dětí, vyrovnávání případných nerovnoměrností vývoje a příležitostí dětí před vstupem do základního vzdělávání	MŠ	průběžně	Edukativně stimulační skupiny v MŠ, individualizace vzdělávání, podpora osobnosti každého jednotlivého dítěte Přípravné ročníky u ZŠ
Spolupráce s odborníky při řešení výchovných a vzdělávacích problémů, zajištění včasné odborné podpory pro děti se SVP a cizince	MŠ, rodina	průběžně	Vyšetření PPP, SPC, včasnost zajištění podpůrných opatření před vstupem do ZŠ

Lokální strategie rozvoje základního vzdělávání ve městě Brně

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Zlepšení spolupráce s rodiči, podpora odpovědnosti rodičů za povinnosti vůči dítěti (spolupráce s OSPOD)	MŠ, OSPOD	průběžně	Různé formy podpory a provázení rodičů (OSPOD, NNO, poradenská zařízení)
Vzájemná informovanost, podpora inovací, změn a přenosu příkladů dobré praxe	MŠ, MMB	2x ročně	Metodická setkání

Dílčí cíl: Zabezpečit bezproblémový přestup dětí z MŠ na ZŠ

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Spolupráce základních škol s mateřskými školami	MŠ, ZŠ	průběžně	Dny otevřených dveří, společné aktivity, projekty
Sledování klimatu ve třídách, zamezení ostrakizace, vyčlenění dětí	MŠ, ZŠ	průběžně	Adaptační programy Evaluační programy – pravidelná autoevaluace Práce ŠPP

Ad. 2 Vytvářet podmínky pro speciálně pedagogickou podporu žáků se školním neúspěchem, kterým hrozí předčasný odchod ze vzdělávání

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
<p>Začleňování školního poradenského pracoviště do každodenního života školy Posilování jeho role při speciálněpedagogické diagnostice a intervenci vzdělávacích potřeb žáků školy</p>	<p>ZŠ</p>	<p>průběžně</p>	<p>Kompletní poradenské pracoviště (výroční zpráva školy, hodnocení činnosti ČŠI) Případové konference</p>
<p>Průběžná aktualizace „celoškolního plánu opatření pro žáky v riziku školního neúspěchu/vyloučení ze vzdělávání“</p>	<p>Ředitel školy</p>	<p>1x ročně</p>	<p>Plán obsahuje: personální obsazení „školního poradenského pracoviště“, výčet činností jednotlivých zaměstnanců poradenského pracoviště (výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog, speciální pedagog, návaznosti na spolupráci s dalšími institucemi jako je PPP, pracovníci OSPOD, SPC apod.)</p>

Lokální strategie rozvoje základního vzdělávání ve městě Brně

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Podpora motivace žáků ke vzdělávání, posílení vztahu ke škole Práce mentorů na školách	MMB, ZŠ CVČ, NNO rodina	průběžně	Konzultace pro žáky, diferencovaná podpora individuálního učení (doučování) Zprávy mentorů Nabídka volnočasových aktivit Sledování silných stránek žáků, stimulační edukační prostředí, individuální vzdělávací programy
Podpora formativního hodnocení žáků	ZŠ	průběžně	Sledování individuálního pokroku žáků, formativní zpětná vazba, možnost opravy
Sledování školní úspěšnosti žáků při přestupu z jiné školy	ZŠ, rodina	průběžně	Změna v ŠVP – opatření k adaptaci žáků
Integrace žáků, podpora asistentů pedagoga	MŠMT, JMK, MMB, ZŠ (ŠPP), rodina	průběžně	IVP
Nabídka reedukačních programů pro žáky s poruchami učení	ZŠ, PPP, NNO	průběžně	Možnosti – kroužek, dělená hodina českého jazyka nebo matematiky
Zabezpečení jednotného postupu pedagogů při práci se žáky, hodnocení, řešení výchovných problémů, apod. Respektování hodnoty diverzity žáků	Vedení ZŠ	průběžně	Využití celoškolního plánu opatření Diferenciace a individualizace výuky Kritéria hodnocení žáků Monitorování pokroku žáků

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Důraz na vytváření pozitivního klimatu na škole	ZŠ (ŠPP), rodiče	průběžně	Projekty napříč ročníky, zavádění osobnostní a etické výchovy Úzká spolupráce s rodiči
Podpora kooperativního učení žáků	Vyučující na ZŠ	průběžně	Pomoc žáků navzájem během výuky, hodnocení ČŠI
Participace žáků při inkluzi	ZŠ, MČ, MMB	průběžně	Spolupráce se žákovským parlamentem, společné projekty a aktivity, ve kterých se mohou žáci se speciálními potřebami uplatnit

Školní poradenské pracoviště

Zabezpečuje ve škole převážně tyto služby:

- poskytování individuálních konzultací žákům, jejich rodičům a učitelům – prospěchové, výchovné či jiné potíže, krizová intervence,
- práce s kolektivem třídy – cílem je pozitivně ovlivnit vztahy mezi dětmi, prohloubit jejich komunikační dovednosti a schopnost spolupráce, posílit třídní kolektiv,
- prevence výskytu rizikového chování jako je např. šikana, zneužívání návykových látek,
- intervence pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – zaměřujeme se především na žáky se specifickými poruchami učení a chování, žáky ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí, nadané žáky,
- poskytování odborných informací, doporučení či zprostředkování kontaktu na jiné odborné pracoviště,

- zajištění profesního poradenství – volba střední školy a budoucího povolání,
- speciálně pedagogické intervence – dle finančních možností školy,
- odborné konzultace pedagogům jejich podpora.

Poradenské služby na škole zajišťují:

- výchovný poradce • školní metodik prevence • školní psycholog • školní speciální pedagog

Návrh na obsazení školního poradenského pracoviště – školní psycholog – speciální pedagog, pokud se podaří finančně zabezpečit.

Úplná škola:

- do 150 žáků: 0,5 úvazku
- do 250 žáků: 1,0 úvazku
- do 500 žáků: 1,5 úvazku
- nad 500 žáků: 2,0 úvazku

Neúplná škola:

- do 200 žáků: 1,0 úvazku
- nad 200 žáků: 1,5 úvazku

Ředitel školy zváží podle podmínek dané školy, jakou částí úvazku bude na škole pracovat školní psycholog a jakou speciální pedagog.

Ad. 3 Navázat a prohloubit spolupráci škol s odborníky

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Podpora spolupráce škol a partnerů (OSPOD, MMB, PPP, SPC, SVP...)	MMB, ZŠ, PPP, SPC, OSPOD	průběžně	Výroční zprávy, integrace žáků
Využití externí zpětné vazby o kvalitě podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání jednotlivých škol z Inspekčních zpráv ČŠI	ZŠ, ČŠI, MMB, zřizovatelé městských částí	průběžně	Přijímání případných opatření ke zlepšení, informovanost a spolupráce ředitele školy se zřizovatelem Projednání zprávy ČŠI se školskou radou, zřizovatelem, pedagogickou radou
Podpora volnočasových aktivit	Spolupráce ZŠ s NNO, CVČ, ZUŠ apod., nabídka kroužků	průběžně	Zařazení dětí do školní družiny Výroční zpráva školy
Podpora spolupráce škol a partnerů (OSPOD, PPP, MMB, SVP – pořádání tzv. případových konferencí (Vzhledem k účasti sociálních partnerů má škola možnost dozvědět se více o rodině a problémech, kterým rodina čelí.)	OSPOD, PPP, MMB, SVP, policie	průběžně	Zpráva výchovného poradce ve výroční zprávě školy

Ad. 4 Podporovat komunikaci a spolupráci s rodiči

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
<p>Spolupráce s rodiči, vztah rodiny ke škole (účelná komunikace školy s rodinou ohroženého žáka)</p>	<p>ZŠ</p>	<p>průběžně</p>	<p>Rodina je pravidelně informována o aktuálním stavu učení a chování jejich dítěte. Pravidelné konzultační hodiny (informativní schůzka s rodiči o prospěchu a chování žáka – čtvrtletně)</p> <p>V informacích pro rodiče se škola zaměří na pokrok žáka, na jeho vzdělávací potřeby a na možnosti jejich naplnění.</p> <p>Smlouvy s rodiči (Smlouva mezi rodiči, dítětem a školou se stanovenými podmínkami spolupráce). V případě nutnosti výchovná komise za přítomnosti odborníků a vedení školy – při nerespektování dohod</p> <p>Při problémech: pohovor učitele, ředitele, výchovného poradce, školního psychologa, metodika prevence či mentora s rodiči dle potřeby a problému</p> <p>V nutných případech spolupracuje škola s OSPOD, SVP, PČR a dalšími odborníky. Výchovná komise i s možnou účastí sociálního kurátora, dle závažnosti problému</p>

Lokální strategie rozvoje základního vzdělávání ve městě Brně

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Zajištění informovanosti rodičů (dokumenty školy, chování a prospěch žáků, apod.)	ZŠ	průběžně	Různé způsoby předávání informací: třídní schůzky, hovorové hodiny, zprávy SMS, elearningový systém školy, webové stránky školy, konzultační hodiny, atd.
Otevření školy rodičům – projekty, dny otevřených dveří, neformální setkávání s rodiči, besedy	ZŠ, rodiče, NNO	průběžně	www stránky školy, výroční zpráva
Zvyšování povědomí všech rodičů o inkluzi a její potřebě v hlavním vzdělávacím proudu	ZŠ, MŠ, NNO, rodiče		Besedy s rodiči, třídní schůzky, konzultační hodiny, webové stránky školy, neformální setkávání s rodiči
Příprava veletrhu základních škol	MMB, ZŠ	listopad	Účast školy na veletrhu
Podpora elektronického zápisu do základních škol	MMB, ZŠ	leden	Elektronický zápis na školách

Ad. 5 Hledat možnosti financování pracovníků na školách a těch, kteří se budou věnovat žákům s bariérami ve vzdělávání nebo žákům v riziku (mentoři). Prohloubit spolupráci s neziskovými organizacemi v této oblasti (dobrovolnictví) a se školami, které připravují budoucí pedagogy

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Mentoři na školách – podpora města Brna	MMB, ZŠ	průběžně	Zprávy mentorů, metodická setkání s mentory
Jednání se zřizovatelem o možnosti dofinancování mentorů, asistentů, psychologa na škole, apod.	MMB, MČ, ZŠ	průběžně	Zajištění financování mentorů na školách
Spolupráce s vysokými školami v rámci asistentké praxe, doučování žáků	VŠ, ZŠ	průběžně	Praxe studentů na školách
Spolupráce s NNO v rámci podpory žáků (dobrovolnictví)	ZŠ, NNO	průběžně	Doučování žáků
Spolupráce se spolky rodičů na škole v rámci financování nadstandardní péče o žáky, kteří selhávají (dlouhodobá nemoc, apod.)	ZŠ, spolky na ZŠ	průběžně	Pomoc žákům, doučování

Ad. 6 Podporovat vzdělávání pedagogů v oblasti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků tak, aby zvýšilo schopnost škol reagovat na potřeby každého žáka a překonávat případné překážky	MMB, školy, PdFMU, NIDV a další vzdělávací instituce	průběžně	DVPP – výroční zpráva, kariérní systém pedagogických pracovníků
Spolupráce MMB při přípravě plánů DVPP s NIDV a SSŠ	NIDV, SSŠ MMB, ředitel ZŠ	průběžně	Kurzy pro asistenty pedagoga Kurzy pro pedagogy – práce se žáky, spolupráce s rodiči Pedagogická diagnostika a její informativní hodnota pro IVP
Zvyšování právního povědomí učitelů	Vedení ZŠ, MMB	průběžně	Semináře
Sledování inkluze při práci učitelů, zaměření na jejich schopnost pracovat se všemi žáky (kompetence) a jejich postoje k tematice inkluze (etické hodnoty)	Vedení ZŠ	průběžně	Pohovory s pedagogy, hospitace
Podpora spolupráce učitelů při plánování, výuce i hodnocení žáků, sdílení zkušeností	ZŠ	průběžně	Vzájemné hospitace, pracovní schůzky, pedagogická rada
Posilování kompetencí učitelů při spolupráci s asistenty pedagoga a mentory	ŠPP	průběžně	Sledování školního poradenského pracoviště, mentoring

Ad. 7 Podporovat spolupráci mezi školami a síťování škol (otevřená škola)

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Vzájemná informovanost, podpora inovací, změn a přenosu příkladů dobré praxe	MMB, školy	2x ročně	Metodická setkání ředitelů škol
Podpora projektu „Otevřené školy“	MMB, školy	průběžně	Aktivity škol v projektu podle podepsaného memoranda Zapojení dalších škol, které chtějí v projektu pracovat Prezentace aktivit škol pro MMB – 1x ročně
Podpora rozvojových a dotačních programů	MMB, školy	průběžně	Informovanost škol o programech prostřednictvím MMB

Ad. 8 Poskytovat podporu žákům z vyloučených lokalit a sociálně znevýhodněným

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Vyhledávat děti se sociálním znevýhodněním již v předškolním věku, nabízet podporu jejich rodinám	MŠ, MMB, OSPOD	průběžně	Včasná podpora dětí se sociálním znevýhodněním
Přípravné třídy na školách v návaznosti na odklady školní docházky, na potřebu populace spádové oblasti, které se zaměří na prevenci budoucího školního neúspěchu zvláště u dětí sociálně znevýhodněných	MMB, MČ, ZŠ	průběžně	Přípravné třídy, návaznost MŠ a ZŠ
Rozšířit vyrovnávací příležitosti a inkluzi žáků ze sociálně vyloučených lokalit	MČ, ZŠ, MŠ	průběžně	Přijetí na ZŠ, podpůrná opatření školy – asistenti, IVP, doučování
Individuální podpora pro děti cizinců	MMB, JMK MŠ, ZŠ	průběžně	Zařazení do ročníku s ohledem na znalost českého jazyka Zohlednění v předmětech, ve kterých se neznalost jazyka promítá, výuka probíhá podle IVP

Lokální strategie rozvoje základního vzdělávání ve městě Brně

Navrhovaná opatření vedoucí k naplnění cíle	Zodpovědnost	Časový horizont	Indikátory naplnění
Sledování žáků, kterým hrozí sociální vyloučení a nabídka podpůrných opatření	MŠMT, OSPOD ZŠ, rodina	průběžně	Využití asistentů, mentorů Možnost využívat bezplatně školní družinu Zapojení školy do projektu Obědy do škol
Snaha o eliminaci možných záměn sociálního znevýhodnění a zdravotního postižení	Školská poradenská zařízení, OSPOD, ZŠ (ŠPP)	průběžně	Zaměření na pedagogickou diagnostiku žáků, kteří ve škole selhávají, spolupráce s odborníky
Navázání lepší spolupráce s rodinami vyloučených lokalit	ZŠ, rodiče, NNO	průběžně	Využití asistenta pedagoga v případě potřeby např. u romských žáků jako určité spojky mezi rodičem a školou
Spolupráce s organizacemi, které se věnují sociálně vyloučeným lokalitám	ZŠ, MMB, NNO	průběžně	Inkluze žáků
Posilování kompetencí učitelů při spolupráci s asistenty pedagoga a mentory u žáků se sociálním znevýhodněním	ŠPP	průběžně	Sledování školního poradenského pracoviště, mentoring

Možné finanční zdroje:

Státní rozpočet, dotace MČ, MMB, fondy EU, finanční prostředky JMK

Vysvětlivky:

CVČ	centrum volného času
ČŠI	Česká školní inspekce
JMK	Jihomoravský kraj
MMB	Magistrát města Brna
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MČ	úřad městské části
NIDV	Národní institut dalšího vzdělávání
NNO	nestátní nezisková organizace
OSPOD	orgán sociálněprávní ochrany dítěte
PdF MU	Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity
PPP	pedagogicko–psychologická poradna
SPC	speciálněpedagogické centrum
SVP	středisko výchovné péče
SSŠ	Středisko služeb školám
ZŠ	základní škola
ZUŠ	základní umělecká škola